

Συνέντευξη Προέδρου ΣΒΕ κας Λουκίας Σαράντη στην ΗΜΕΡΗΣΙΑ

Τα πρώτα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ έδειξαν πως η ανάπτυξη του 2023 έκλεισε, εν τέλει, στο 2% κάτω από τον πήχη της εκτίμησης του προϋπολογισμού για 2,4% με κάμψη των επενδύσεων. Μπορεί να πάτησε «φρένο» η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας; Και τι μπορεί να σημαίνει αυτό για τον στόχο για ανάπτυξη 2,9% για το 2024;

Το 2023 ήταν άλλη μία χρονιά που ως χώρα αντιμετωπίσαμε σημαντικές δυσκολίες, από το αυξημένο ενεργειακό κόστος, μέχρι τις επιπτώσεις των φυσικών καταστροφών στη Θεσσαλία και τον Έβρο. Ήταν αναμενόμενο οι παράγοντες αυτοί να έχουν επίδραση στην ανάπτυξη της οικονομίας, το θετικό όμως είναι ότι δεν φτάσαμε στο σημείο να «πατήσει φρένο».

Πολύ κρίσιμος εδώ ήταν ο ρόλος της ελληνικής βιομηχανίας, η οποία ακόμη και με την επίδραση τόσο αρνητικών παραγόντων, δεν σταμάτησε να αναπτύσσεται: ο δείκτης βιομηχανικής παραγωγής το 2023 ήταν αυξημένος κατά 2% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ο δείκτης απασχολούμενων ατόμων στη μεταποίηση το 2023 ήταν αυξημένος κατά 7% σε σχέση με το 2022, ενώ η αξία πωληθέντων βιομηχανικών προϊόντων το έτος 2022 ανήλθε σε €66,2 δισ., έναντι €49,5 δισ. το 2022.

Τα στοιχεία αυτά υπογραμμίζουν την ανθεκτικότητα της βιομηχανίας και στηρίζουν το πάγιο αίτημα του ΣΒΕ για τη μεταβολή του παραγωγικού υποδείγματος. Μια οικονομία με ισχυρό βιομηχανικό τομέα μπορεί να πετύχει σταθερό και διατηρήσιμο ρυθμό ανάπτυξης. Στην υλοποίηση αυτού του στόχου καταλυτικής σημασίας είναι η εξειδίκευση της «Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιομηχανία» για την αύξηση της συμμετοχής της βιομηχανίας στο ΑΕΠ στο 13% ως το 2028 και στο 15% ως το 2030.

Το τελευταίο χρονικό διάστημα έχουν κλείσει 3 εργοστάσια, η υαλοργία Γιούλα και δύο εργοστάσια της χαρτοποιίας Sonoco Ελλάς Α.Ε. στη βόρεια Ελλάδα. Είναι μεμονωμένα περιστατικά ή μέρος ενός ευρύτερου προβλήματος; Κάποιοι λένε πως επιταχύνεται η αποβιομηχάνιση...

Δεν θεωρώ ότι δείχνουν κάποια τάση ειδικά για την Ελλάδα. Αντιθέτως, επειδή πρόκειται για περιπτώσεις μεγάλων πολυεθνικών ομίλων, η εξήγησή σας μπορεί να προκύψει μόνο εξετάζοντας συνδυαστικά –σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο– το περιβάλλον δραστηριοποίησης της βιομηχανίας, που στην Ευρώπη γίνεται ολοένα και πιο δύσκολο.

Είναι εμφανές πλέον ότι υπάρχει ένα ετεροβαρές ισοζύγιο μεταξύ Ευρώπης και Αμερικής, όσον αφορά τα κίνητρα και τις δυνατότητες που δίνονται στις βιομηχανικές επιχειρήσεις. Επιπλέον, η Γερμανία, η παραδοσιακά κραταιά βιομηχανική δύναμη της Ε.Ε., βιώνει τάσεις αποβιομηχανοποίησης. Ενώ οι στρατηγικοί προσανατολισμοί της Commission σε σχέση με το Green Deal και τους περιβαλλοντικούς στόχους για το 2030 και το 2050, να μεν υπηρετούν τον σημαντικό στόχο της αειφορίας, όμως αφενός είναι δύσκολοι και αφετέρου επιβαρύνουν σημαντικά το λειτουργικό κόστος. Η πολύ ακριβή πράσινη μετάβαση των επιχειρήσεων, τις οδηγεί σε αρκετές περιπτώσεις να αναζητήσουν κάποιο άλλο, πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον για τις δραστηριότητές τους.

Στον αντίποδα, οι ΗΠΑ διαθέτουν ένα πιο φιλικό και θελκτικό υπόβαθρο για τη λειτουργία της βιομηχανίας, το οποίο ενισχύεται περαιτέρω και με τη θέσπιση του IRA (Inflation Reduction Act). Τα δεδομένα αυτά, σε αντιδιαστολή με την κατάσταση που επικρατεί στον ευρωπαϊκό χώρο, κάνουν πολλές εταιρείες να εξετάζουν σοβαρά το ενδεχόμενο μετεγκατάστασής τους εκεί. Αυτή η στρατηγική επιλογή ορισμένες φορές αποτελεί μονόδρομο για μεγάλους πολυεθνικούς ομίλους με παγκόσμια θεώρηση του επιχειρείν.

Έχετε πει πως «το μεγαλύτερο πρόβλημα για τις βιομηχανίες -και όχι μόνο- στη χώρα μας, είναι οι σημαντικές ελλείψεις στο ανθρώπινο δυναμικό. Οι επιχειρήσεις μας δυσκολεύονται πραγματικά να βρουν και να προσελκύσουν το κατάλληλο προσωπικό». Μπορεί η έλλειψη κατάλληλου προσωπικού να εξελιχθεί σε διαρθρωτικό πρόβλημα για την ελληνική βιομηχανία και πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί;

Θα σας έλεγα ότι οι τεράστιες ελλείψεις στο ανθρώπινο δυναμικό έχουν ήδη λάβει το χαρακτήρα και τις διαστάσεις ενός διαρθρωτικού προβλήματος. Πρόκειται για ένα φαινόμενο πολυδιάστατο, το οποίο μάλιστα χαρακτηρίζεται και από το εξής οξύμωρο: Παρότι το ποσοστό ανεργίας στη χώρα μας έχει μειωθεί, εντούτοις οι βιομηχανικές –και όχι μόνο– επιχειρήσεις εξακολουθούν να μην μπορούν να βρουν το κατάλληλο προσωπικό.

Αυτή η κατάσταση πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα. Η εύρεση ανθρώπινου δυναμικού με τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες που να ανταποκρίνονται πλήρως στις σύγχρονες ανάγκες της αγοράς εργασίας, αποτελεί τη σημαντικότερη πρόκληση για τη βιομηχανία.

Γι' αυτόν τον λόγο εκπονήσαμε σε συνεργασία με την Deloitte μιας ποιοτικής μελέτη που παρουσιάστηκε πρόσφατα και ήδη βρίσκεται στη διάθεση των αρμόδιων υπουργείων. Στον ΣΒΕ πιστεύουμε ότι τα πορίσματά της μπορούν να συμβάλλουν καθοριστικά στην αντιμετώπιση του προβλήματος. Μάλιστα, έχουμε ήδη καταλήξει σε 13 καλά μελετημένες, ρεαλιστικές και σε πολλές περιπτώσεις καινοτόμες προτάσεις, που αν ξεκινήσουν να εφαρμόζονται μπορούν να αλλάξουν άμεσα την εικόνα.

Ο οίκος Moody's διατήρησε πριν λίγες μέρες σταθερή την πιστοληπτική αξιολόγηση της Ελλάδας ένα σκαλοπάτι πριν την επενδυτική βαθμίδα, προτάσσοντας την ανάγκη για μεγαλύτερη ταχύτητα στις μεταρρυθμίσεις (και κυρίως στην Δικαιοσύνη), το πολύ υψηλό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αλλά και τον μονοδιάστατο χαρακτήρα της οικονομίας που βασίζεται πολύ σε τουρισμό και ναυτιλία. Έχετε αναφερθεί κι εσείς στην ανάγκη αναβάθμισης του ρυθμιστικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται οι βιομηχανίες. Πρέπει να πάμε πιο γρήγορα;

Θα ήταν καλό να πάμε ακόμα πιο γρήγορα, και για τη βιομηχανία και συνολικά για τον τόπο. Βέβαια, πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι τα τελευταία χρόνια ο δημόσιος τομέας ήδη προχώρησε στην υλοποίηση επιτυχημένων μεταρρυθμίσεων σε αρκετά πεδία και επίπεδα, αναβαθμίζοντας σημαντικά τόσο την ποιότητα του ρυθμιστικού περιβάλλοντος, όσο και των συνθηκών που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις στην καθημερινή τους λειτουργία. Αυτό ακριβώς το μεταρρυθμιστικό έργο πρέπει να συνεχιστεί και να ενταθεί.

Βασικός πυλώνας για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι η ταχεία απόδοση δικαιοσύνης. Να σας πω ένα απλό παράδειγμα: ο μέσος όρος για την επίλυση μιας φορολογικής διαφοράς σήμερα είναι 15 χρόνια. Ποια υγιής επιχείρηση μπορεί να το αντέξει αυτό στην πράξη;

Οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να τρέξουν λοιπόν. Και ταυτόχρονα, να εξυπηρετούν και έναν άλλο σκοπό: τη μεταβολή του παραγωγικού υποδείγματος της χώρας, με τη βιομηχανία στο επίκεντρο της αναπτυξιακής διαδικασίας. Τα επαναλαμβάνουμε κάθε τόσο αυτά, γιατί χρειάζεται προσοχή. Έχει παρατηρηθεί μια μεταρρυθμιστική κόπωση, κυρίως στον τομέα της διαχείρισης επενδύσεων, και πρέπει να βρεθεί γρήγορα τρόπος για την καλύτερη αξιοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων και τη διευκόλυνση εισόδου των επιχειρήσεων.

Ένα μεγάλο πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας, όπως περιγράφεται συχνά, είναι το λεγόμενο επενδυτικό κενό και η υστέρηση της χώρας μας σε επενδύσεις συγκριτικά με άλλες χώρες της Ε.Ε. Το Ταμείο Ανάκαμψης βρίσκεται σε κομβικό σημείο όσον αφορά στην ωρίμανσή των επενδύσεων που χρηματοδοτεί.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ

Πόσο κρίσιμη χρονιά είναι το 2024 σε αυτό το πεδίο και πόσο γρήγορα πρέπει να τρέξει η απορροφητικότητα του φέτος και τα αμέσως επόμενα χρόνια; Εκτιμάτε πως υπάρχουν ενδείξεις καθυστερήσεων;

Αν σήμερα υφίσταται ένα σημαντικό επενδυτικό κενό, αυτό είναι αποτέλεσμα του στρεβλού παραγωγικού υποδείγματος που ακολουθήθηκε για πολλά χρόνια. Το υπόδειγμα αυτό κατεύθυνε τις επενδύσεις σε δραστηριότητες που δεν δημιουργούν προστιθεμένη αξία. Αντιθέτως, ο κατεχοχόν τομέας που μπορεί να δημιουργήσει αξία είναι η βιομηχανία. Εκτιμάται ότι κάθε ευρώ που επενδύεται στη μεταποίηση δημιουργεί δύομιση φορές μεγαλύτερη αξία για την οικονομία, ενώ για κάθε νέα θέση εργασίας που δημιουργείται στη μεταποίηση δημιουργούνται έως και τρεις νέες θέσεις σε δορυφορικές δραστηριότητες. Διαχρονικά, η βιομηχανία είναι ο τομέας της οικονομίας που επενδύει περισσότερο. Το 2022, οι ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου της βιομηχανίας ανήλθαν σε €5,5 δισ., αντιπροσωπεύοντας το σχεδόν ένα πέμπτο του συνολικού μεγέθους της χώρας. Επιπλέον, η βιομηχανία (και ειδικότερα η μεταποίηση) αποτελεί έναν από τους τομείς με σημαντική εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων. Το 2022 εκτιμάται ότι στη μεταποίηση εισέρευσαν ξένα κεφάλαια ύψους €1,5 δισ., καλύπτοντας σχεδόν το 19% των συνολικών εισροών άμεσων ξένων επενδύσεων στη χώρα. Από τα κεφάλαια αυτά, περίπου €368 εκατ. κατευθύνθηκαν στον κλάδο τροφίμων και ποτών. Ο τομέας αυτός, εκτός από κατεχοχόν δυναμικό κλάδο της ελληνικής μεταποίησης, αποτελεί έναν κλάδο με σημαντική παρουσία στην ελληνική περιφέρεια.

Σήμερα, είναι απαραίτητη η περαιτέρω υποστήριξη των επενδύσεων στη βιομηχανία. Όμως, υπάρχουν δυσκολίες αναφορικά με τη συμμετοχή των επιχειρήσεων στα χρηματοδοτικά εργαλεία. Αυτό είναι ένα σημείο που πρέπει άμεσα να αντιμετωπιστεί. Χρειαζόμαστε μεταρρυθμιστικές κινήσεις για τη γρηγορότερη εκταμίευση των επιχορηγήσεων και φυσικά τη διευκόλυνση της συμμετοχής τους.

Ο ΣΒΕ είναι ο μοναδικός κοινωνικός εταίρος με έδρα εκτός Αθηνών και συγκεκριμένα στη Θεσσαλονίκη. Και με την ευκαιρία αυτή θέλω να σας ρωτήσω αν εντοπίζετε αναπτυξιακή μονομέρεια στην Ελλάδα επικεντρωμένη στην πρωτεύουσα. Η Θεσσαλονίκη και η βόρεια Ελλάδα έχει τις ίδιες ευκαιρίες με την Αθήνα και τη νότια Ελλάδα και ποιες πολιτικές πρέπει να αναληφθούν προς αυτή την κατεύθυνση;

Τα δεδομένα είναι συγκεκριμένα και, θα έλεγα, αυστηρά: Υπάρχει ένα έντονο φαινόμενο αστυφιλίας, ενώ η ψαλίδα μεταξύ κέντρου και περιφέρειας μεγαλώνει. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αποδεικνύει αύξηση των περιφερειακών ανισοτήτων, αφού τέσσερις Περιφέρειες διευρύνουν την απόστασή τους από τη μόνιμα προπορευόμενη Αττική, με «αρνητική πρωταθλήτρια» τη Δυτική Μακεδονία με -16%. Έξι Περιφέρειες παρουσιάζουν ισχνή αύξηση έως 2%, ενώ μόνον η Στερεά Ελλάδα μειώνει ουσιαστικά την απόστασή της από την Αττική. Πάγια θέση του ΣΒΕ είναι ότι η αναπτυξιακή μονομέρεια είναι βλαπτική για τη χώρα και θα πρέπει να ληφθούν αποφασιστικά μέτρα για την αντιμετώπισή της.

Αρκετές βιομηχανικές επιχειρήσεις στην περιφέρεια αντιμετωπίζουν καθημερινά σοβαρά προβλήματα. Οι ανισότητες μεταξύ κέντρου και περιφέρειας εντοπίζονται πρωτίστως σε επίπεδο υποδομών. Δεν μπορούμε να μιλάμε για ανάπτυξη -επιχειρηματική ή κοινωνική- χωρίς σύγχρονες και λειτουργικές υποδομές: καλά στελεχωμένα λιμάνια, ολοκληρωμένο σιδηροδρομικό δίκτυο με επιβατικά και εμπορικά τρένα, σύγχρονους οδικούς άξονες. Επιπλέον, είναι αναγκαία η αναβάθμιση του ηλεκτρικού δικτύου και των δικτύων data, που παρουσιάζουν σοβαρή υστέρηση σε πολλές περιοχές της περιφέρειας. Χωρίς τη σταθερή και αξιόπιστη παροχή τους, καμία επιχείρηση δεν μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ

Και βέβαια, είναι απαραίτητο να γίνουν βήματα που θα συγκρατήσουν τον πληθυσμό στην περιφέρεια και παράλληλα θα δώσουν κίνητρα σε όσους έφυγαν -ιδίως τους νέους- ώστε να επιστρέψουν. Χωρίς τις νέες και τους νέους του τόπου, καμία επιχείρηση και καμία τοπική κοινωνία δεν μπορεί να αναπτυχθεί και να ευδοκιμήσει. Κι αυτό είναι επίσης κάτι που δεν πρέπει να το βλέπουμε στενά, υπό το πρίσμα αποκλειστικά της βιομηχανίας, αλλά με ευρύτερη οπτική: Τα καλά στελεχωμένα νοσοκομεία που θα παρέχουν αναβαθμισμένες υπηρεσίες υγείας, η δημιουργία σχολείων και εκπαιδευτικών κέντρων με την παράλληλη αναβάθμιση και ενίσχυση της πανεπιστημιακής κοινότητας, θα πρέπει να βρεθούν στο επίκεντρο του κρατικού σχεδιασμού.